

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۲۷ / جمادی الأولى / ۱۴۴۶ هـ ق مطابق ۹ / قوس / ۱۴۰۳ هـ ش

ضرورت جلوگیری از حوادث ترافیکی و مجازات دنیوی و اخروی برای عاملین آن

بسم الله الرحمن الرحيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِهِ وَعَظِيمِ سُلْطَانِهِ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ الدَّاعِي إِلَى رِضْوَانِهِ، صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ اهْتَدَى بِهَدْيِهِ مِنْ إِخْوَانِهِ، أَمَا بَعْدُ: قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: {وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا} (۲۹) وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا} النسا: (۳۰)

حضار محترم و شنونده گان گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

دین مقدس اسلام به حفاظت نفس و مال تاکید زیاد کرده است و حفاظت نفس ها و مال ها را از جمله مقاصد پنجگانه بزرگ اسلامی قرار داده است و هر آن عمل و کاری که سبب اتلاف نفس و مال گردد حرام قرار داده است از جمله آن چه که سبب اتلاف نفس میگردد یا به آن زیان میرساند و مال را تلف میکند یکی هم حوادث ترافیکی است.

چیزیکه در شرایط فعلی زیاد واقع میشود حوادث ترافیکی است که به اثر آن زندگی و حیات مردم گرفته میشود، اطفال و زنان به اثر آن کشته میشوند، انسان ها در طول زندگی به اثر آن معلول میشوند، حوادث ترافیکی سبب مرگ و میر مردم میگردد و خانواده ها را درگلیم مصیبت می نشانند. و در اثر حوادث ترافیکی مال و دارائی بسا مردم از بین رفته و نقصانات هنگفت مالی به بار می آورد. و بسا اوقات سبب معلولیت جسمی و ذهنی مردم میگردد.

هر آن تصادم و برخورد را؛ حوادث ترافیکی گفته میشود، که به اثر موتور، راننده بایسکل، پیاده، و یا در جاده به چیزی برخورد کردن که این حوادث از برخورد ها و تصادم کوچک الی حوادث بزرگ که عاقبت آن جراحات شدید و یا مرگ را به بار می آورد.

عوامل حوادث ترافیکی:

بروز حوادث ترافیکی عوامل زیاد دارد که بعضی آنها به طور عام قرار ذیل است:

سرپیچی از قوانین ترافیکی: قوانین ترافیکی را زیر پا کردن؛ یکی از عوامل اصلی حوادث ترافیکی در افغانستان کثرت رانندگانی است که فاقد جواز رانندگی و همچنان به قواعد ترافیکی معلومات کافی ندارند.

راندن موتور به بی توجهی و به بی باکی: به بی توجهی و به بی باکی راندن موتور در افغانستان از همه بیشتر حوادث ترافیکی را به بار می آورد، در اثنای راندن موتور به احتیاط و دقت موتور را نمی رانند و در تلفون صحبت میکنند. در مایل های هوشمند مشغول بوده و پیامها می فرستند، می خورند، یا به کارهای دیگری مصروف اند که توجه راننده را از سرک میگرداند.

بعضی اوقات رانندگان در حالت رانندگی در مابیل آنقدر در صحبت مصروف میشوند که از رانندگی غافل میشوند که حادثه بزرگ و دردناک را به وجود می آورد.

راندن موتور به سرعت زیاد: خلاف قانون و یا به سرعت زیاد راندن موتور که به شرایط سرک مناسب نمی باشد خطر حادثه ترافیکی را بیشتر میکند، در شاهراه های عمومی از حد مجاز به سرعت زیاد راندن موتور و در بعضی اوقات سبقت کردن یکی از دیگر که به اثر آن حوادث دلخراش ترافیکی به وجود آمده که به اثر این کار زندگی خود و مردم را به مرگ روبرو میکند.

- **رانندگی در حالت نشه و استعمال مواد مخدر:** مواد مخدر از قبیل: چرس، پودر، نوشیدن شراب، عقل و اراده راننده را ضعیف میکند. رانندگی در حالت نشه یکی از عوامل اصلی حوادث ترافیکی است، در بعضی اوقات رانندگان در شاهراه های عمومی به نشه کردن عادت نموده اند. وقتیکه اراده رانندگی را کنند اول؛ چرس و یا سائر مواد مخدر را استعمال میکنند که در مسیر راه به نفس خود و به موتور تسلط کامل نمی داشته باشد که در این حالت یا به موتور تصادم میکند و یا آنرا واژگون میکند یا به بواسطه آن طفل و یا حیوان را میزند و یا می کشد.

بی احتیاطی در رانندگی: روش های بی احتیاطی در رانندگی مانند: سرعت زیاد، به عقب رفتن، رفتن در مسیر خلاف ترافیکی، توجه نکردن به اشارات ترافیکی که این همه از جمله حوادث ترافیکی شمرده میشود. بعضی رانندگان را مرگ انسان و حوادث ترافیکی برای ایشان یک امر عادی معلوم میشود و زندگی انسانها نزد ایشان هیچ اهمیت ندارد.

خرابی هوا و شرایط سرک: باریدن باران، برف، یخ، موسم خراب شرایط سرک میتواند که راننده را به مشکل مواجه کرده و خطر حادثه را زیاد کند.

مشکلات تخنیکی موتور: که شامل برک، تایر، اشتترینگ، یاعوارض در سائر پرزه جات موتور در برمیگیرد که سبب حادثه ترافیکی میشود.

آن موتور هایکه دست افغانستان نیستند: به اساس قوانین افغانستان موتور های دست راسته در افغانستان اجازه فعالیت را ندارند. تنها موتور های (دست چپ) اجازه فعالیت را دارند، باوجود آن از طرف نظام موتور های دست راسته را اجازه داده است در حالیکه اینها در سرک هاجریان ترافیک را مختل کرده و سبب حوادث ترافیکی میگردد.

راندن موتور توسط افراد بی تجربه و غیر مسلکی: این هم دیده شده است کسیکه موتور میخرد و میخواهد که رانندگی را به آن یاد گیرد و به بسیار جرأت بخاطر یاد گرفتن رانندگی موتور را به سرک های عمومی بیرون میکند، در حالیکه تجربه کافی به رانندگی ندارد از این جهت حوادث ترافیکی بوقوع می پیوندد. و یا در مسیر های طولانی در یوران موتور را به شاگردان خود می سپارند تا آنها یاد گیرند و شاگردیکه تجربه کافی نداشته باشد حادثه ترافیکی را به بار می آورد.

زیان های جانی و مالی حوادث ترافیکی:

حوادث ترافیکی میتواند که اثرات منفی و همه جانبه بالای انسانها داشته باشد که بعضی آنها قرار ذیل است:
مرگ و میر انسان ها و حیوانات: بسا واقعات ترافیکی سبب مرگ میگردد و خانواده ها به اثر این حادثه عزیزان و دوستان خود را از دست میدهند. اینطور واقعات بسیار رخ داده است که به اثر حادثه ترافیکی ده ها انسانهای بیگناه کشته شده اند و یاهم حیوانات تلف شده است.

جراحات فزیک: حوادث ترافیکی میتواند که یک سلسله جراحات فزیک را به وجود آورد، مانند: شکستن استخوان، زخمهای سر، جراحات بینی و بعضی جراحات داخلی را به وجود می آورد.

مشکلات روحی: حوادث ترافیکی میتواند که بعد از حادثه سبب احساسات و فشار های روانی، اضطراب و اختلال بگردد و همچنان در حوادث ترافیکی مردم اعضای خانواده خود را از دست میدهند و در ضمن آن به اعضای خانواده سبب غم، فشار، اضطراب و مشکلات عقلی میگردد و بسا خانواده ها سرپرست خانواده خود را از دست میدهند و بی سرپرست می مانند.

زیان های مالی: حوادث ترافیکی میتواند سبب تاوان های قابل توجه مالی بگردد مانند: مصارف تداوی، از بین رفتن وسیله ترانسپورتی و یا ترمیم آن وغیره...

معلولیت دائمی: در بعضی موارد حوادث ترافیکی سبب معلولیت میگردد، که درزندگی مردم اثرات ناگواری را به بار می آورد. در بعضی موارد کسانی که شکار حادثه ترافیکی گردیده اند. اعضای مهم خود را از قبیل دست، پا، چشم، اعضای سر و روی و ستون فقرات خود را از دست میدهند که حوادث ترافیکی سبب معلولیت دائمی آنها میگردد.

رهنمائی های ضروری و لازم برای جلوگیری از حوادث ترافیکی:

بخاطر کنترل حوادث ترافیکی راه های مختلفی وجود دارد که میتواند حوادث ترافیکی را جلو گیری کند. که بعضی آنها قرار ذیل است:

۱- عمل کردن رانندگان وسایط نقلیه به مقررات: رانندگی خوب و رعایت کردن مسیر، عمل کردن به قوانین ترافیکی و در نظر گرفتن قوانین ترافیکی جهت عبور عابرین پیاده در جلو گیری از حوادث مهم ترافیکی نقش مهم دارد. و مجازات تأدیبی تخطی کنندگان از مقررات ترافیکی؛ گراف حوادث را کم میکند.

همچنان خانواده ها اطفال خود را بفهمانند که در وقت رفتن به مکتب و مدرسه در کدام حالت و از کدام قسمت سرک حق عبور از سرک را دارند.

و مردم عام هم بخاطر حفاظت نفس خود باید در وقت عبور از سرک از احتیاط کار بگیرند. بعضی اوقات مردمان ضعیف و ریش سفید، زنان، اطفال در وقت عبور از سرک از سرعت کار میگیرند که به اثر آن حادثه ترافیکی رخ میدهد پس باید از طرف ریاست ترافیک و وزارت فواید عامه دهلیزهای پیاده رو را برای مردم مشخص کند تا اینکه از حوادث ترافیکی جلوگیری شود.

۲- خود داری کردن از رانندگی در حالت نشه: کسانی که به مواد مخدر معتاد اند باید از رانندگی منع کرده شوند دولت باید از برای تشخیص این طبقه مردم یک راهکاری را به کار بیندازد و رانندگانی که در حالت نشه رانندگی میکنند مجازات شوند. همچنان مالکان موتر در این راستا مسئولیت خویش را اداء کنند و کسانی را به رانندگی نگیرند که معتاد به مواد مخدر اند. چرا که این طبقه کسان عاملین حوادث ترافیکی اند و مالهای شما را تلف میکنند.

۳- عمل کردن به رهنمائی ها قوانین ترافیکی: همراه با قوانین رانندگی و راندن موتر و رهنمائی های رانندگی، محدودیت سرعت، بستن کمر بند، و رانندگی با احتیاط از حوادث خطرناک ترافیکی جلوگیری میکند.

۴- بهتر کردن وضعیت سرک ها: زیر بنای سرک ها و دیزاین خوب، نصب رهنمائی ها و اشارات ترافیکی در جوار سرکها، نصب و فعال ساختن چراغهای ترافیکی از طرف شب در شهرها و تعیین کردن دهلیزهای پیاده رو اینها همه در جلو گیری از حوادث نقش مهم دارند.

۵- استفاده کردن از موتر های دست افغانستان: مطابق به قوانین افغانستان موتر های دست چپ به کار انداختن در جلو گیری از حوادث ترافیک مؤثر واقع میشود، آنده موتر های دست راست اند دولت باید سرمایه گذاران را تشویق کند تا که وسائل تخنیکی و ماشین هارا از خارج وارد کنند که همه موتر های دست راست را به دست افغانستان تبدیل کنند.

۶- خصوصیات محفوظ ماندن موتر: بکار بردن خصوصیات محفوظ ماندن موتر از قبیل: ترپال، آهن برک و (ایربک) فعال نگهداشتن سیستم چراغهای موتر در جلوگیری از حوادث ترافیکی نقش مؤثر دارد.

همچنان چک کردن موتر قبل از حرکت، تایلر های موتر باید چک شود، میلانیل، بریک ها، شیشه عقب نما و همچنان اطمینان حاصل کرده به چیزهایی که در حرکت و توقف موتر نقش مهم دارد.

۷- خود داری از تناژ بلند در موتر های باربری: در بسا اوقات در موتر های باربری تناژ بلند سبب حوادث ترافیکی میگردد؛ مناسب است که مامورین ترافیک ووزارت فوآئد عامه مشترکاً از این حرص بد جلو گیری کنند تا که یک نظام معیاری ترانسپورتی داشته باشند واز حوادث جلوگیری شود.

۸- جلو گیری از سرعت زیاد موتر: اکثر رانندگان بخصوص رانندگان موتر های کلان وموتر های باربری که اسناد قانونی ندارند، بیش از حد سرعت میگیرند وقتیکه انسان، اطفال، حیوانات مقابل آن بیاید آنگاه موتر را کنترل کرده نمی تواند وسبب وقوع حادثه ترافیکی میگردد. دولت ونظام مسئولیت دارد که جلو رانندگانی که به سرعت رانندگی میکنند بگیرد، آنها را مشخص نموده جریمه نماید و یا ایشان را توقف بدهد تا اینکه از این عادات بد خود داری کنند و جلو حوادث ترافیکی گرفته شود.

بخاطر جلوگیری از حوادث ترافیکی دولت ونظام باید دوربین های تعقیبی را در مسیر سرک های طولانی نصب کند ودیورانی که تخطی میکند شناسائی شوند.

۹- کسانیکه جواز رانندگی ندارند: کسانیکه جواز رانندگی ندارند؛ باید درسرک های عمومی از راندن موترخود داری کنند.واین چنین اشخاص را مسئولین ترافیک جزای مناسب بدهند.

۱۰- در سراسر افغانستان قوانین ترافیکی را به جدیت نافذ کردن، جلو گیری از حوادث ترافیکی را تضمین میکند.

جزای دنیوی و آخروی از برای عاملین حوادث ترافیکی:

در دین مقدس اسلام نفس انسان خیلی با ارزش است باید از قتل نفس معصوم خود داری کرده شود؛ زیراکه تلف کردن نفس بی گناه نزد الله تعالی گناه بزرگ است. در حدیث شریف آمده است: «عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَزَوَالِ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ» سنن الترمذی (۱۶/۴)

ترجمه:- از عبدالله بن عمرو رضی الله عنه روایت است او میگوید که نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمودند: یقیناً ویرانی دنیا نزد الله تعالی یک سخن کوچک است نسبت به قتل مسلمان.

شرح و توضیح: دنیا که وطن بود وباش مسلمانان است واماکن مقدس الله تعالی در آن وجود دارد ومحل نزول وحی است وجای سکونت پیامبران واولیاء الله است اگر کسی همه این دنیا را ویران کند وزمین را از بین ببرد این به نزد الله تعالی نسبت به قتل مسلمان کوچک است.

در حدیث شریف دیگر در باره قتل انسان وعید شدیدی آمده است: کسانی که انسانها را بی گناه به قتل می رساند الله تعالی همه آنها را سرنگون به جهنم می اندازد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: «عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ، وَأَبِي هُرَيْرَةَ يَذْكُرَانِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ اشْتَرَكُوا فِي دَمِ مُؤْمِنٍ لَأَكْبَهُمُ اللَّهُ فِي النَّارِ» سنن الترمذی (۱۷/۴)

ترجمه:- از ابوسعید خدری و ابو هریره رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: اگر مخلوق آسمان وزمین هر دو در ریختن خون مومن (قتل) شریک شوند، یقیناً الله تعالی هردوی اینها را سرنگون به جهنم می اندازد.

در حدیث شریف دیگر آمده است که در روز قیامت در پیشانی قاتل مسلمان نوشته می باشد که این شخص از رحمت الله تعالی نا امید است. لفظ حدیث شریف اینطور است: «عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَعَانَ عَلَى قَتْلِ مُؤْمِنٍ وَلَوْ بِشَطْرِ كَلِمَةٍ، لَقِيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ» سنن ابن ماجه (۸۷۴/۲)

ترجمه:- از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: کسیکه کمک کند با کسی دیگر در قتل مومن اگر چه به جزء یک سخن باشد روبرو میشود به الله تعالی در روز قیامت در حالیکه در بین هردو چشمان او (یعنی پیشانی) این از رحمت الله نا امید است.

به بی باکی رانندگی کردن و یا در حالت نشه، و یا در حالتیکه ذهن و دست او مصروف مبایل است این در حقیقت نفس خود و مردم را در هلاکت انداختن است و الله تعالی میفرماید: نفسهای خود را به دست خود به هلاکت نیندازید: {وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا} النساء: (۲۹) ترجمه: و خود را نکشید بی گمان الله تعالی بر شما همیشه مهربان است. مفسرین در تفسیر این آیت می نویسند: الله تعالی در این آیت بر بنده این کار را حرام کرده است که نفس خود را به دست خود بکشد.

یا معنی آیت این است که یکی دیگر را نکشید و یا معنی آیت این است که نفس خود را در چنین مشقت و تکلیف نیندازید که به اثر آن شما بمیرید یا معنی آیت این است که درباره نفسهای خود غافل مشوید. کسیکه درباره نفس خود غفلت میکند این به مثابه آن است که نفس خود را به قتل برساند. زاد المسیر لابن الجوزی (۲/ ۶۲)

خلاف اصول رانندگی کردن، به سرعت رانندگی، در حالت نشه، تناژبلند، این همه کارهایی است که انسان را به هلاکت می اندازد و الله تعالی امر کرده است که نفسهای خود را به هلاکت نیندازید. الله تعالی فرموده است: {وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} البقرة: (۱۹۵) ترجمه: و خود را با دستهای تان به وسیله بخل در هلاکت نیندازید و نیکی کنید زیرا الله نیکی کنندگان را دوست میدارد.

در این هیچ شک نیست که کسیکه به رانندگی تسلط کامل ندارد یا خلاف اصول رانندگی میکند به زور خود و مردم را در هلاکت می اندازد.

در دین مقدس اسلام حرمت مسلمان نسبت به حرمت کعبه شریف زیاد است. یکبار عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما به کعبه شریف نظر کرد و اینطور گفت: « وَنَظَرَ ابْنُ عُمَرَ يَوْمًا إِلَى الْبَيْتِ أَوْ إِلَى الْكَعْبَةِ فَقَالَ: «مَا أَعْظَمَكَ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكَ، وَالْمُؤْمِنُ أَعْظَمَ حُرْمَةً عِنْدَ اللَّهِ مِنْكَ»: سنن الترمذی (۴/ ۳۷۸)

ترجمه:- یک روز عبد الله ابن عمر رضی الله عنهما به کعبه شریف نظر کرد و اینطور گفت: ای کعبه! چقدر شأن بزرگ داری! و چقدر حرمت بزرگ داری! اما مؤمن حرمت زیاد دارد نزد الله تعالی نسبت به تو.

در شریعت اسلام انسان بی گناه آنقدر مصئونیت دارد که اگر کسی شخصی را بکشد این به نزد الله تعالی طوری است که همه انسان را کشته باشد: مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا} المائدة: (۳۲) ترجمه: هرکس؛ کسی را بدون اینکه کسی را کشته باشد و یا در زمین فساد کرده باشد بکشد پس چنان است که همه مردم را کشته باشد عبدالله ابن عباس رضی الله عنهما در تفسیر این آیت میفرماید: معنی آیت این است کسی یک نفس را بکشد و حرمت آنرا پامال کند این طوری است که همه انسانها را کشته باشد. تفسیر القرطبی (۶/ ۱۴۶)

اگر کسی جواز رانندگی داشت و کسی را به خطا زده و او مرد و تقصیر از جانب شخص مقتول نبود، برای چنین شخص از طرف جانب الله متعالی دو نوع مجازات مقرر تعیین شده است؛ یکی دیت و دوم کفاره. الله متعالی می فرماید: {وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا} النساء: (۹۲)

ترجمه:- و هر کس مؤمنی را به خطا بکشد (کفاره آن) آزاد کردن برده مؤمنی است و خونبهای است که باید به خانوادهء مقتول تسلیم شود، مگر در صورتیکه خانوادهء (مقتول) او را ببخشد، و اگر چنانچه (مقتول) از قومی باشد که دشمن شما باشد (یعنی کافر باشد) و در عین حال (خود مقتول) مؤمن باشد (برای آزاد کردن) نیافت، پس (به جای آن) روزه گرفتن دو ماه پیاپی (برعهده قاتل است (کفاره آن) فقط آزاد کردن برده مؤمن است) (و پرداخت خونبها به کفار لازم نیست)

واگر (مقتول) از قومی باشد که میان شما و آنها عهد و پیمانی وجود دارد، پس خونبهای که باید (به خانواده مقتول) تسلیم شود، به علاوه آزاد کردن برده مؤمن نیز (بر عهده قاتل است) که این (احکام) الطافی از جانب خدا است، و خدا دانا و حکیم است. توضیح: یعنی کدام راننده که شخصی را به خطا بزند و آن شخص مرد و تقصیر از جانب شخص مقتول نبود، آن راننده به پرداخت دیت شخص کشته مکلف است. و اندازه دیت یک هزار ۱۰۰۰ دینار است که به حساب امروزی ۴ کلو و ۳۷۴ گرام طلا میگردد. و با قیمت این مقدار طلا را پرداخت نماید. و اندازه دیت به نقره ده هزار ۱۰۰۰۰ نقره است که به حساب امروزی ۳۰ کلو و ۶۱۸ گرام نقره میشود و یا اینکه قیمت ده هزار نقره را پرداخت نماید... دارالافتاء جامعة دارالعلوم الاسلامیه. علامه محمدیوسف بنوری تاون - کراچی

وقتیکه یک راننده در حالت نشه و یا خلاف قوانین ترافیکی رانندگی میکند و حادثه ترافیکی رخ میدهد که در آن نفس ها تلف میشوند؛ این به مثابه آن است که همه مردم را کشته باشد. زیرا حرمت انسان های راکبین موتر را پایمال کرد. در شریعت اسلام به حفاظت نفس انسان تأکید شده است و بخاطر حفاظت و بقای نفس الله تعالی برای انسان در حالت اضطرار و ضرورت بسیار چیزهای حرام و ناجائز را جائز قرار داده است. مانند: خوردن مردار در حالت مخمسه. و همچنان در حالت ضرورت از نزد کسی به زور گرفتن خوردنی و نوشیدنی و حتی مجاز است که در صورت منع با او برخورد بکند. امام جصاص رح میگوید: (ومن امتنع من المباح حتی مات کان قاتلاً نفسه متلفاً لها عند جمیع أهل العلم). احکام القرآن للجصاص (۱/ ۱۵۷)

ترجمه:- اگر کسی یک چیزی مباح را ممانعت کند تا اینکه بمیرد، این شخص قاتل نفس خود است و تلف کننده نفس خود شمرده میشود نزد همه اهل علم.

از این جهت مجتهدین میگویند: (حِفْظُ النَّفْسِ وَاجِبٌ مَا أَمَكَنَ). الموسوعة الفقهية الكويتية (۲/ ۱۲۵) ترجمه: حفاظت نفس ها واجب است تا حد امکان.

امام قرطبی رح میگوید: (فإن صيانة النفس عن المكروه واجبة). تفسیر القرطبی (۳/ ۲۳۴) ترجمه: حفاظت نفس از مکروه واجب است.

فقهای کرام در جای دیگری میگویند: (حِفْظُ النَّفْسِ أَكْذُ الضَّرُورِيَّاتِ الَّتِي تَجِبُ مَرَاعَاتُهَا بَعْدَ حِفْظِ الدِّينِ). الموسوعة الفقهية (۱۸/ ۲۶۷)

ترجمه:- حفاظت نفس ها از جمله ضروریات مؤکد است که مراعات آن بعد از دین واجب است.

بنابراین اگر کسی انسانی را با موتر میزند و به او ضرر برساند بخاطر اخلال نظم عامه دولت او را بندی میکند و به تناسب جرم او مدت قید را زیاد میکند و اگر تقصیرتها مربوط این شخص باشد تاوان مالی هم بپردازد.

این گناهان و سزاها از برای کسی است که در حالت نشه رانندگی میکند و یا در سرعت افراط میکند و یا به اثر بی احتیاطی آن حادثه ترافیکی رخ میدهد درهمه این صورت ها وعید های فوق متوجه او است. اگر تصادم کنندگان هر دو رانندگان موتر باشند پس در این صورت تاوان مالی و جانی به هر دوی آنها است. و اگر قصور از رانندگان نباشد بلکه قصور از شخص متضرر باشد وثابت شود. در این صورت راننده بری است کسیکه شخصی را قصداً یا خطاً با موتر بزند و استخوان او را میخورد کند و یا دندانهای او را بشکند و یا چشم او را کور کند، و یا کدام معلولیت دیگری به او پیش شود سپس شخص متضرر حق دارد که تاوان و دیت را از او بیگیرد.

در سرک ها راندن موتر مباح است، به شرط سلامتی. قال في البحر: (المُرُورُ فِي طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ مَبَاحٌ بِشَرْطِ السَّلَامَةِ). البحر الرائق (۸/ ۴۰۶)

ترجمه:- رفتن در راه مسلمانان مباح است به شرط سلامتی.

اگر دستان کسی قطع میشود به خطا، دیت پوره بالای او لازم میشود. (الْيَدَيْنِ إِذَا قُطِعَتَا خَطَأً الدِّيَةُ لِفَوَاتِ جِنْسِ الْمُنْفَعَةِ عَلَى الْكَمَالِ وَفِي أَحَدِهِمَا نِصْفُ الدِّيَةِ). البحر الرائق (۸/ ۳۵۷)

ترجمه: وقتیکه هر دو دستها به طور خطا قطع کرده شود، در آن دیت کامل است زیرا که منفعت کامل دست ها از بین رفت و در یک دست نصف دیت است.

مفتی های سابق حوادث موتر را به حیوان ودابه قیاس میکردند، اما مفتیان معاصر میگویند که در بین این هر دو اندکی تفاوت است.

در تکمله فتح الملهم شرح صحیح مسلم آمده است: (والظاهر أن سائق السيارة ضامن لما اتلفته في الطريق سواء اتلفته من القدام أو من الخلف، ووجه الفرق بينهما وبين الدابة على قول الحنفية أن الدابة متحركة بارادتها فلا تنسب نفتحها الى راکبها بخلاف السيارة ، فانها لا تتحرك بارادتها وتنسب جميع حركاتها الى سائقها ، فيضمن جميع ذلك). تکمله فتح الملهم شرح صحیح مسلم ۵۲۳/۲

ترجمه:- ظاهر این است که راننده ضامن آنچه‌ی است که در راه آنرا تلف کرده است، برابر است که قسمت پیش رو را تلف کرده باشد یا قسمت پشت سر را؛ وجه فرق در بین موتر و حیوان این است که به نزد فقهای حنفی حیوان متحرک است به اراده خود و در صورت زدن حیوان نسبت حرکت به سوی صاحبش نمی شود برخلاف موتر، زیرا که موتر به اراده خود حرکت نمی کند پس راننده ضامن همه ضررها است.

والسلام علیکم

وقفکم الله و یسد خطایانا و خطایاکم جمیعا